

LÄRANDE OCH SAMHÄLLE
BARNDOM, UTBILDNING,
SAMHÄLLE

Betydelsen av pedagogers närvaro i barns utomhusaktiviteter i förskolan

“Pedagogernas roll utomhus är att finnas nära barnen utan att ta över deras lek”

Examensarbete i Barndom och lärande

15 högskolepoäng, grundnivå

Clarita Viberg och Senada Zukic

Förskollärarexamen 210 hp

Datum för slutexaminaton: 2025.04.03

Examinator: Magdalena Öhrfelt

Handledare: Jutta Balldin

Inledning.....	3
Syfte och mål.....	4
Bakgrund.....	4
Utomhuspedagogik.....	4
Tidigare forskning.....	6
Teoretisk utgångspunkt.....	8
Praktikarkitektur.....	8
Förstudie och inventering.....	9
Forskningsmetoder.....	9
Etiska överväganden.....	9
Intervju.....	10
Enkät.....	11
Planering av utvecklingsinsats.....	12
Observation som metod.....	12
Etiska överväganden.....	13
Observation av barnens lek på förskolans gård.....	14
Analys.....	14
Samtal med barnen.....	15
Analys.....	16
Kollegialt lärande.....	16
Analys.....	17
Utvecklingsinsats - Hinderbana.....	18
Genomförande.....	19
Inomhus.....	19
Utomhus.....	20
Analys.....	21
Diskussion och slutsats.....	23
Metoddiskussion.....	23
Slutsatser.....	24
Vidare utvecklingsinsatser.....	25
Litteraturlista.....	27
Bilaga 1 - Samtyckesblankett.....	29

Inledning

Detta utvecklingsinriktade examensarbete kommer att handla om betydelsen av pedagogers närvaro i barns utomhusaktiviteter i förskolan. Vi är två barnskötare med olika arbetslivserfarenhet i förskolan som arbetar tillsammans på en fristående lägenhetsförskola i ett mångkulturellt område. Här möts barn, vårdnadshavare och kollegor från olika delar av världen. Denna mångkulturella förskola har en särskild utmaning, där språket i barngrupperna är svagt och sårbart. Förskolan är uppdelad på 5 avdelningar med 12 barn per avdelning, som sedan delas i två sidor, på ena sidan befinner sig de yngre barnen uppdelade på två avdelningar med fem pedagoger och på den andra sidan de äldre barnen uppdelade på tre avdelningar med sju pedagoger. Utemiljön är uppdelad på samma sätt, de yngre har sin gård och de äldre har sin. Början till vårt utvecklingsområde uppkom efter att vi varit ute på vår första VFU praktik, en av oss var placerad på en uteförskola och mötte fenomenet med vuxenklungor. Fenomenet vuxenklungor lyfter Karlström (2023, s. 29) i sin bok *Undervisa utomhus Lek och lärande i stationer*, där hon betonar vikten av att verkligen vara närvarande som vuxen, istället för att bara vara en "vuxen i förbifarten" som sysslar med allt annat än att vara med barnen. Hon menar att om vuxna står i klungor och samtalar, kan det bli svårt att upptäcka konflikter och förstå vad som verkligen pågår i interaktionen mellan barnen. Pedagogerna som arbetade på uteförskolan diskuterade ofta detta fenomen och ansåg att det var ett problem på den egna förskolan men även generellt på andra förskolor. Pedagogerna på den aktuella uteförskolan hade tillsammans med barnen arbetat fram en utemiljö som var uppbyggd i stationer där pedagogernas förhållningssätt tydligt visade på vikten av att vara en närvarande vuxen i barns lärande och lek utomhus. Denna erfarenhet ledde till en nyfikenhet av att undersöka om fenomenet med vuxenklungor även förekom på vår förskola. Vi gjorde spontana observationer ute på förskolegården, där vi såg hur pedagogerna förhöll sig till barnen och miljön, vilket synliggjorde att detta fenomen även fanns hos oss. Vi började fundera på varför vuxna inte interagerade med barnen på samma sätt som inomhus och med erfarenheten av uteförskolans stationer i åtanke väcktes ett intresse för utomhuspedagogik, och hur vi kanske kunde förändra denna på vår förskola. Förra hösten gjorde vi därmed en inventering som syftade till att förstå betydelsen av pedagogers närvaro i barns utomhusaktiviteter i förskolan. Med detta som utgångspunkt planerade och genomförde vi en utvecklingsinsats med syfte att synliggöra hur barn och vuxna kan skapa en gemensam aktivitet där både intressen och önskemål tas i beaktning.

Syfte och mål

Syftet med vårt utvecklingsinriktade examensarbete är att undersöka om pedagogers närvaro i utomhusaktiviteter har någon betydelse för barns lek och lärande. Genom en planerad aktivitet vill vi undersöka hur barn och vuxna kan skapa en gemensam aktivitet baserad på både barns och vuxnas önskemål och idéer. Målet med arbetet är att väcka intresse för utomhuspedagogik och inspirera pedagogerna att vara delaktiga och närvarande i barnens utomhusaktiviteter.

Bakgrund

I detta kapitel kommer vi redogöra för utomhuspedagogik som begrepp. Därefter presenteras ett urval av relevanta studier som belyser utformningen av utomhusaktiviteter i förskolan och hur det påverkar barns lärande, vilken betydelse pedagoger förhållningssätt har för barns lärande utomhus samt pedagogers kompetens inom utomhuspedagogik. Avslutningsvis redogör vi för teorin om praktikarkitektur som är vår teoretiska utgångspunkt, och hur vi kommer använda oss av den i våra analyser.

Utomhuspedagogik

I vår text kommer begreppet utomhuspedagogik förekomma ofta och vi använder det som ett begrepp för att beskriva planerad undervisning utomhus. Utomhuspedagogik som begrepp har diskuterats och definierats på olika sätt genom tiderna. Det har lyfts fram vilken betydelse den har för barns lärande och utveckling och för deras hälsa och välbefinnande, men det har även lyfts fram vilken betydelse vuxnas närvaro har för barns lärande och utveckling utomhus. Läroplanen för förskolan (2018, s. 9) beskriver utomhuspedagogikens roll i förskolan på följande vis:

En positiv framtidstro ska prägla utbildningen. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att tillägna sig ett ekologiskt och varsamt förhållningssätt till sin omgivande miljö och till natur och samhälle. Barnen ska få förutsättningar att utveckla en allsidig rörelseförmåga genom att ges möjlighet att delta i fysiska aktiviteter och vistas i olika naturmiljöer. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och därigenom utveckla sitt intresse för att vara fysiskt aktiva (Lpfö 2018, s. 9).

Szczepanski (2019, ss. 41-42) beskriver utomhuspedagogik som "ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bland annat innebär att lärandets rum flyttas ut till samhällsliv, natur- och utbildningslandskap, att växelspelet mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas och att platsens betydelse för lärandet lyfts fram". Han menar att utomhuspedagogik innebär att man vågar ta steget ut med sin förskoleverksamhet så att pedagogiken inte stannar vid tröskeln, det måste vara en växelverkan mellan inomhusaktiviteter och utomhusaktiviteter för att ett hållbart lärande ska ske. I våra spontana observationer såg vi att pedagogerna förhöll sig olika till miljön och barnen om de var inomhus respektive utomhus. Barnen fick leka mer fritt ute på gården och det förekom ingen direkt planerad undervisning vilket ofta resulterade i att pedagogerna samlades i små klungor på gården för att samtala med varandra snarare än att vara närvarande och aktiva i barnens lek. Detta väckte många frågor hos oss, vad händer vid tröskeln mellan inomhus och utomhus och hur kan vi inspirera pedagoger till att våga ta med sig lärandesituationer ut i naturen.

Enligt Persson (2020, s. 53) väcktes begreppet utepedagogik av Friluftsrörelsen redan i mitten på 1970-talet som då startade Ur och skurförskolor med inriktning på utomhuspedagogik och friluftsliv där ett upplevelsebaserat lärande var i fokus. I dessa förskolor menar författaren att man är övertygad om att barns hälsa och välbefinnande mår bra av att få vara mycket utomhus, här ges möjligheter för barn att leka och röra på sig men även möjlighet till att kunna göra lugna aktiviteter. Vidare beskriver han att "genom utomhuspedagogik erhålls kunskaper och ett lärande i autentiska situationer och med hjälp av alla sinnen" (s.53), här införskaffar sig barnen kunskaper och en förståelse för naturen och för hållbar utveckling.

Rubinstein Reich (2020, s. 106) förklarar att begreppet utomhuspedagogik under de senaste åren har förändrats vilket medfört att ett större fokus läggs på ämneskunskaper som språk, naturvetenskap och matematik i samband med barns lärande, lek och utveckling utomhus.

Enligt Ohlsson (2021, s. 5) var utevistelse inte en så stor del av vardagen på förskolan under 90-talet. Dock när barnen väl var utomhus, fick de leka fritt och pedagogerna kunde ta ett steg tillbaka. Den fria leken ansågs vara mycket betydelsefull. Detta är något som vi upplever även på förskolan idag och är en av anledningarna till varför vi valde att undersöka vilken betydelse pedagogens närvaro har för barnens lek utomhus. I en broschyr skriven av Folkhälsomyndigheten (2024, s. 9) framkommer det däremot att förskole- och skolgårdar idag blir allt mindre, barn är ute och rör sig mindre, vilket har en negativ inverkan på barns

hälsa. I broschyren framkommer det också att utomhusvistelse bidrar till fysisk aktivitet. Ohlsson (2021, s. 23) menar att det är avgörande att vara närvarande och tillgänglig, så att vi kan se vilka intresse barnen har, och samtidigt utveckla det vidare. Att “bara vara ute” eller enbart observera barnens fria lek räcker inte. Han anser att vi vuxna har en viktig roll, och bör noga fundera över hur utomhusaktiviteter utformas, där vi kan fånga barnens nyfikenhet och ha roligt tillsammans med barnen. Ohlsson (2021) lägger alltså stor vikt vid betydelsen av pedagogers närvaro i barnens lek utomhus och hur vi utformar undervisningen. Med detta som utgångspunkt synliggörs hur viktigt ämnet är att forska vidare om och leder oss in på vårt syfte med vår undersökning och hur vi väljer att planera och genomföra vår utvecklingsinsats som är att undersöka om pedagogers närvaro i utomhusaktiviteter har betydelse för barnens lek och lärande.

Tidigare forskning

När vi sökte efter forskning använde vi oss av databaserna ERIC via EBSCO, Swepub och Libsearch. Våra nyckelord har varit utomhuspedagogik (outdoor education), förskollärare (preschool teacher), förhållningssätt (approach) och hälsa och välbefinnande (health and well-being). Vi valde att fokusera på artiklar som lyfte fram vikten av utbildning inom utomhuspedagogik, vad utomhuspedagogik har för betydelsen för barns hälsa och välbefinnande, lärande och utveckling i förskolan, samt vilken betydelse förskollärares förhållningssätt har i relation till utomhuspedagogik. Under sökandet noterade vi att det fanns ett rikt utbud av forskning kring utomhuspedagogik men vi upplevde det svårare att finna forskning om förskollärares förhållningssätt till utomhuspedagogik.

I en forskningsstudie av Catucci, Berg och Ärlemalm-Hagsèr (2024, s. 10) där fem förskollärare intervjuats och fått reflektera kring vilka möjligheter samt utmaningar de ser för barns utveckling och lärande utomhus lyfts det fram att de anser att det är viktigt med närvarande pedagoger som är aktiva och observerar vad barn är intresserade av för att sedan utifrån detta organisera pedagogiska miljöer och aktiviteter. Det lyfts även fram att de anser att fysiska aktiviteter är viktigt för barns hälsa och välmående och att det är viktigt att alla pedagoger som arbetar med barnen är positiva till utomhuspedagogik och förstår vilket värde det har för barns utveckling och lärande.

I en studie baserad på intervjuer, enkäter och litteraturstudier, undersökte Brodin (2011, ss. 445-450) om utomhuspedagogiken kan innebära att alla barn, även de barn som har intellektuella funktionsnedsättningar, känner sig delaktiga och inkluderade. Hon menar att utomhusaktiviteter har en viktig roll för barns lärande och utveckling. I studien framgår det att utomhuspedagogiken har en positiv inverkan på barn, framför allt på barn med intellektuella funktionsnedsättningar. När man är utomhus menar hon att det blir ett informellt lärande där barn som har det svårt med det formella lärandet som sker inomhus ges möjlighet att få använda sina förmågor mer kravlöst och utifrån sina förmågor och förutsättningar. Genom att vistas i naturen får barnen en möjlighet att utforska många olika sinnesintryck och föremål.

I en forskningsstudie av Szczepanski (2013, ss. 7-8) undersöktes vilken betydelse platsen har för lärande och undervisning utomhus. Studien bygger på intervjuer som gjordes med 19 lärare under läsåret 2008/2009. Szczepanski har använt sig av kvalitativa, semistrukturerade intervjuer med öppna frågor för att komma närmare fältet på djupet. I studien framkommer det att platsen har en betydelsefull effekt på lärande och undervisning utomhus. Studien visar även att det finns en otillräcklig kunskap och utbildning inom utomhuspedagogik, vilket har lett till att undervisningen saknar ett konkret syfte när det gäller innehåll, plats och metoder. På många sätt har undervisningen sällan uppmärksamats och ofta tagits för given.

Den tidigare forskningen visar tydligt att utomhuspedagogik med närvarande pedagoger som är aktiva i det som barnen gör eller säger och kan organisera lärmiljöer och aktiviteter på ett sätt som tar vara på barns intressen, är viktigt för barns lärande. Det kan tolkas som att när vuxna tar ansvar och organiserar aktiviteter ges barnen möjlighet till att bli engagerade och delaktiga samtidigt som de kan känna trygghet inför vad som ska hända. Den tidigare forskningen belyser också hur utomhuspedagogik möjliggör för att alla barn ska kunna delta på sina egna villkor. Det framkommer även att det finns en del utmaningar med att bedriva utomhuspedagogik på förskolan. Den tidigare forskningen visar att det till viss del kan ha att göra med pedagogers otillräckliga kunskaper inom utomhuspedagogik. Men vi menar att det kan finnas många olika orsaker till att utomhuspedagogiken inte ännu är så utvecklad på förskolor, exempelvis eftersom utevistelsen tidigare har setts som ett tillfälle för barnen att leka fritt, eller för sammanslagningar där pedagoger går ifrån för att ha kunna ha olika möten, såsom planerings- och reflektionstid. Det är alltså delvis inbyggt i förskolans struktur och förhållningssätt.

Teoretisk utgångspunkt

Nedan kommer vi att redogöra för vår teoretiska utgångspunkt som är teorin om praktikarkitektur. Vi kommer att använda oss av teorin som ett analysverktyg genomgående i hela texten. Vi valde denna teori eftersom den passar bra för praktisknära forskning och för att analysera vardagliga händelser på förskolegården.

Praktikarkitektur

Rönnerman (2023, ss. 316-318) beskriver praktikarkitektur som en teori som utgår ifrån att en praktik utgörs av mänskliga aktiviteter i form av: säganden, göranden och relateranden. Om man använder sig av aktionsforskning i sin egen praktik menar Rönnerman att praktikteori kan vara ett stöd i analysprocessen och som möjliggör att man kan hålla distans till det sammanhang där aktionen genomförs. Med fokus på själva praktiken, det vill säga det som görs, snarare än vem eller vilka, riktas blicken från enskilda individer mot deras handlingar. Rönnerman förklarar vidare att en praktik bärs upp av olika arrangemang (kulturella-diskursiva, materiella-ekonomiska, sociala-politiska) som formar eller villkorar praktiken, och på så sätt utgör dess arkitektur. Den kulturella-diskursiva arkitekturen innebär att det skapas möjligheter och begränsningar för vad som kan sägas, uttryckas och förstås genom språket. Den materiella-ekonomiska arkitekturen innebär att det skapas möjligheter och begränsningar för vad som kan göras genom aktiviteter utifrån handlingar och ageranden. Den sociala-politiska arkitekturen innebär att det skapas möjligheter och begränsningar för relationer till andra människor och till allt runt omkring genom olika relateranden, såsom hierkier och makt.

För att kunna avgöra vad man ska utgå ifrån och var insamlingen av data ska genomföras använder man sig av den centrala frågan i tillämpning av teorin, *Vad händer här?* Frågan fungerar som en fingervisning för att rikta fokus på “vad som sker på en viss plats i en viss tid och i ett visst sammanhang” (Rönnerman, 2023, s. 318). Under vår aktionsforskning tar vi stöd av teorin i våra analyser genom att i varje aktion ställa oss frågan om vad är det som händer, vad säger barn och vuxna, vad gör barn och vuxna och vad/ hur relaterar de till varandra eller till miljön. Dessa aktioner belyser de praktikarkitekturer eller sociala arrangemang som styr vilka möjligheter och utmaningar som olika praktiker innefattar, i detta fall pedagogers närvaro i barns utomhusaktiviteter. Genom att använda oss av de tre begreppen, kulturella-diskursiva, materiella-ekonomiska och sociala politiska i våra analyser

kan vi tolka och förstå vilka sociala villkor som råder i olika praktiker men också hur de med medvetna insatser kan förändras.

Förstudie och inventering

I detta kapitel kommer vi redogöra för vår inventering och insamling av empiri som vi gjorde förra hösten, vilket innefattar en intervju och en enkät, som syftar till att få svar på frågan om betydelsen av pedagogers närvaro i barns utomhusaktiviteter i förskolan. Vi kommer att redogöra för vilka forskningsmetoder vi använt oss av, vilka etiska överväganden vi gjort och vad vi utifrån analysen kom fram till för resultat. Detta ligger sedan till grund för vidare planering av utvecklingsinsats.

Forskningsmetoder

I vårt utvecklingsarbete använder vi oss av aktionsforskning vilket enligt Rönnerman (2023, s. 306) handlar om förändring, där aktion och forskning samarbetar för att systematiskt följa det som sker och uttala sig om vad det leder till. Författaren anser att det är kombinationen som gör att aktionsforskning är speciell, den ägnas åt en process som oftast formas genom en eller flera spiraler där varje spiral oftast startar med en frågeställning för att kunna gå vidare med en aktion, som sen följs av observation och avslutas med reflektion och eventuellt med nya frågor. Vår forskningsprocess är uppbyggd som en spiral där vi först ställer oss en fråga som sedan leder till en aktion som därefter analyseras och blir till en ny frågeställning, vilket framgår i textens struktur. För att samla in empiri valde vi att använda oss av en kvalitativ forskningsmetod (intervju) och en kvantitativ forskningsmetod (enkät).

Etiska överväganden

Att ta hänsyn till etiska aspekter, såsom att förklara syftet med en studie och att få samtycke från deltagarna innan man sätter igång med materialinsamling anser Patel och Davidsson (2019, ss. 96-97) är av stor vikt när man gör en forskningsstudie. I vår inventering och planering av vår utvecklingsinsats har vi tagit hänsyn till Vetenskapsrådets riktlinjer för God forskningssed (2024, ss. 62-64) gällande information och samtycke. Det handlar om att deltagarna ska informeras om studiens syfte och hur datan kommer hanteras samt att deras deltagande är frivilligt. När vi hade bestämt oss för vilka inventeringsmetoder vi skulle

använda oss av i vår studie informerade vi vår rektor och våra kollegor vad syftet med undersökningen var och hur det skulle gå tillväga.

Intervju

Vi valde att endast intervjua en förskollärare då vi hade ont om tid. Vi gjorde ett medvetet val av informant och anledningen till att vi valde att intervjua just den förskolläraren var för att vi vet att hen har ett stort engagemang för utomhuspedagogik. Innan vi genomförde intervjun spelades ett muntligt samtycke in där förskolläraren godkände sin medverkan och informerades om att intervjun kunde avbrytas när som helst om några frågor kändes olämpliga. Intervjun filmades med förskolans Ipad och förvarades i ett låst kassaskåp som endast vi hade tillgång till. Vi sammanställde fem öppna frågor med särskilt fokus på utomhuspedagogik. Utifrån de fem frågorna valde vi att fokusera särskilt på en av våra frågor. Vilka utmaningar har du stött på när du arbetar med utomhuspedagogik och hur har du övervunnit dem?

Utmaningar det säger jag återigen, det är säkerheten då va, man vill samtidigt ge dem riskfylld lek och samtidigt ska ingenting hända. Personal samarbete är en utmaning att alla är på samma linje och håller det vi har kommit överens om och så kan det också ha varit en enkel sak som att materialet plockas in trots att barn är ute och ska inte hämtas förrän kanske en timme eller nåt. Och det är en utmaning alltid när man inte ser samma saker, tycker samma sak, det är viktigt och får man vara öppen och ha en dialog med varandra med vad vi vill erbjuda barnen på förskolan.

Förskolläraren påpekar att samarbete med personal kan innebära en utmaning, men samtidigt lyckas hen hitta lösningar på ett enkelt och professionellt sätt. Hen anser att en strukturerad och kommunikativ arbetsmetod är nyckeln till utveckling. I intervjun tolkar vi även det som att förskolläraren inte fokuserar på förskolans material, utan lyfter andra aspekter, såsom säkerhet, förskolläraren betonar flera gånger under samtalet att säkerheten är en viktig faktor. Förskolläraren arbetar på en avdelning med yngre barn, och vi tolkar det som hen vill erbjuda en mer riskfylld lek som utmanar barnen men att det blir svårt när man som pedagoger har olika förhållningssätt och syn på lärande och/eller material man vill erbjuda barnen utomhus.

Enkät

I vår inventering valde vi även att använda oss av enkät som metod. Vi genomförde undersökningen på vår egen arbetsplats där vi har personliga relationer med deltagarna och egna erfarenheter och uppfattningar om hur utevistelsen tidigare sett ut. Vi är medvetna om att detta kan ha påverkat valet av frågor vilket i sin tur kan ha påverkat resultatet. Detta är en av anledningarna till att vi valde att använda oss av enkät eftersom det möjliggör för deltagarna att svara på frågorna anonymt. Enligt Patel och Davidsson (2019, s. 111) så är förberedelserna viktiga när man ska arbeta med enkäter, det kan göra stor skillnad i hur resultatet blir. När enkäten var klar valde vi att lämna ut en fysisk lapp till 10 medarbetare både förskollärare och barnskötare där det tydligt framgick vad syftet med undersökningen var, att den var anonym, att den skulle skickas ut via mail och att det var av stor vikt att delta då det är ett utvecklingsarbete kring utomhuspedagogik. Enkäten innehöll sju frågor med svarsalternativ på en skala från 1-5 stämmer inte alls - stämmer helt.

1. Anser du att utepedagogik är en viktig del av er undervisning?
2. Anser du att du har tillräckligt med kunskap om utepedagogik?
3. Känner du att du/ni får tillräckligt med resurser för att kunna genomföra undervisningstillfällen utomhus?
4. Känner du att du/ni har tillgång till nödvändig utrustning till att bedriva utepedagogik?
5. Upplever du att pedagoger engagerar sig mer i lärande aktiviteter utomhus än inomhus?
6. Anser du att pedagogers förhållningssätt har någon betydelse för barns lek, lärande och utveckling utomhus?
7. Upplever du att det finns ett utvecklingsbehov av utepedagogik på din förskola?

Åtta av tio medarbetare svarade på enkäten och det tolkar vi som ett bra resultat, det gav oss en fingervisning om vad som kan leda till en möjlig utvecklingsinsats. I analysen av enkäten tolkar vi det som att alla medarbetarna upplever att utomhuspedagogik är en viktig del av undervisningen och att de anser att pedagogers förhållningssätt spelar stor roll för barns lek, lärande och utveckling, vilket Läroplanen för förskolan (2018, s. 8) menar ska vara en central del av utbildningen. Vidare tolkar vi det som att medarbetarna är eniga om att resurser och material saknas på förskolan och att ytterligare utbildning kring utomhuspedagogik är nödvändig för att ge barn möjligheter och förutsättningar till lek, lärande och utveckling utomhus. Det kan även tolkas som att det finns ett utvecklingsbehov av utomhuspedagogik på förskolan.

Utifrån vår analys av inventeringen har vi identifierat flera viktiga punkter, som att våra kollegor tycker att utomhuspedagogik är en viktig del av undervisningen på förskolan och att deras förhållningssätt spelar stor roll för barns lek utomhus. De uttrycker även att det saknas resurser och material på förskolan samt utbildning och kompetens för att kunna utveckla utomhuspedagogiken på förskolan. För att kunna vidareutveckla vårt utvecklingsområde insåg vi att vi behövde stöd från kollegor, rektor, huvudman och vårdnadshavarna. I vårt utvecklingsarbete var vi noga med att involvera många olika aktörer. Kollegornas stöd kan vara idéer och insikter om utomhusaktiviteter. Rektorns och huvudmannens roll är att skapa förutsättningar, till exempel att avsätta tid för planering och genomförandet. Vårdnadshavarnas stöd är avgörande, för att det handlar om att ge sitt godkännande för att barnen ska kunna delta i vårt projekt. Vi anser att ett samarbete med alla aktörer kan bidra till en framgångsrik och hållbar utveckling för utomhusaktiviteter i förskolan.

Planering av utvecklingsinsats

I detta kapitel kommer vi redogöra för hur vi kom fram till att vår aktivitet som vi genomförde på vår förskola skulle vara en hinderbana. Eftersom vi ville undersöka hur barn och vuxna kan skapa en gemensam aktivitet baserad på både barns och vuxnas önskemål och idéer, kände vi att vi behövde samla in mer empiri. Vi använde oss av observation som metod för att få syn på vad barnen visade intresse för på gården och vi hade även ett samtal med barnen där de fick berätta om vad de tyckte om att göra och leka med när de var ute. För att få reda på lite mer om vad våra kollegor hade för önskemål och idéer för att utveckla våra utomhusaktiviteter valde vi att använda oss av kollegialt lärande som metod.

Observation som metod

Inledningsvis ville vi få en förståelse för vad barnen intresserade sig för och upplevde att vi behövde observera på ett lyhört sätt och vara nära det som sker. Vi tar stöd i Rönnermans (2023) praktikteori och ställer oss frågan Vad händer här? Vad gör, säger och relaterar barnen till i sin lek. Detta ger oss en möjlighet att få syn på vad barnen tycker om att göra och visar intresse för, vilket kan ge oss en ingång till en aktivitet som utgår ifrån deras eget intresse. Observation är en kvalitativ forskningsmetod som enligt Patel och Davidsson (2019, ss. 116-117) används för att samla information om fenomen som är vardagliga och så självklara

att vi inte tänker på dem. Observationen måste därmed vara både öppen för det som sker och observatören måste vara medveten om sina föreställningar om de fenomen eller personer som observeras. Författarna påpekar att observation är en viktig vetenskaplig metod för att få reda på information, men i detta sammanhang är det avgörande att den inte är slumpmässig utan den bör vara systematisk och registreras noggrant. Patel och Davidsson (2019, ss. 124-125) menar att det finns flera olika typer av observationer, till exempel strukturerade observationer där observatören använder sig ett observationsschema och ostrukturerade observationer där observatören skriver ner nyckelord dessa nyckelord bör sammanställas så fort som möjligt efter observationen så inte något glöms bort. Evaldsson (2023, s. 173) menar att forskaren har en avgörande roll för hur observationen blir och vad som kan belysas, visas. Genom att observera närmar man sig fältet och bygger en relation präglad av lyhördhet och förtroende för deltagarna. Vi ville observera vad barnen allmänt visade intresse för på förskolans gård. För att få syn på detta använde vi oss av en ostrukturerad observation och skrev ner nyckelord om var barnen befann sig på gården, vad de gjorde och vilket material de visade intresse för.

Etiska överväganden

För vår fortsatta inventering av empiri behövde vi vårdnadshavarnas godkännande. Vi formulerade en samtyckesblankett (bilaga 1) till vårdnadshavarna, för att få deras medgivande till att deras barn fick lov att vara med i vår undersökning, svara på olika frågor och även bli filmade under en kommande aktivitet. I samtyckesblanketten stod det tydligt vad syftet med aktiviteten var, och vad som skulle hända framöver på förskolan. Vi informerade vårdnadshavare att den inspelade filmen endast skulle användas av oss och att iPaden förvaras inlåst i ett kassaskåp. Vi upplevde att vårdnadshavarna var positiva och de verkade förväntansfulla inför vårt utvecklingsarbete. Vi lämnade ut blanketter en onsdag och redan på måndag hade de flesta signerat, många signerade direkt när de mottog blanketten. Detta tolkade vi som att de är intresserade och villiga att hjälpa till. I samband med att vårdnadshavarna fick ut samtyckesblanketter blev barnen nyfikna över vad det var för lappar som deras vårdnadshavare fick och ställde frågor kring detta. Vi förklarade då att vi hade ett uppdrag från skolan som skulle involvera deras deltagande och då behövde vi ha deras vårdnadshavares godkännande för att de skulle få vara med i vårt utvecklingsarbete. Vi berättade för barnen om att vi skulle göra en aktivitet utomhus på förskolan men att vi inte riktigt visste vilken aktivitet det skulle vara och vad den skulle handla om, och för att ta reda på det var vi tvungna att observera ute på gården en förmiddag. Vi beskrev vad det innebar att

observera och att vi skulle använda oss av papper och penna när vi dokumenterade. Barnen fick frågan om de ville vara med samtidigt som vi förklarade att det var ok att säga nej om man inte ville vara med. Alla barnen svarade med glädje “jaaa”, vilket vi tolkade som att det var ok att observera och att de visade intresse för att vara med i den blivande aktiviteten.

Observation av barnens lek på förskolans gård

Vi kom överens om att observationen skulle genomföras på förskolans gård under en förmiddag och att vi skulle informera våra kollegor om vad syftet med observationen var. Vi bestämde att alla tre avdelningar skulle vara ute på gården denna dag, i de halvgrupper som vi brukar ha på förmiddagarna som består av blandade åldersgrupper 3-6 år. Som vi beskrivit tidigare valde vi att använda oss av en ostrukturerad observation, där vi med hjälp av papper och penna turades om att skriva ner nyckelord. En del av orden som vi skrev ner var, sandleksaker och bollar, barn gungar, barn i sandlåda, springer omkring, sparkar boll, djuren tas ut, runda sandlådan. Dessa nyckelord sammanställdes sedan direkt när observationen var klar så inget skulle glömmas bort. Barnen och pedagogerna plockar fram material såsom bollar och sandleksaker. Barnen väljer fritt sina aktiviteter och går fram och tillbaka innan leken sätter igång. Några barn gungar, andra leker med bollarna, och en grupp barn sitter i sandlådan med sandleksakerna och samtalar med varandra. Ett barn går fram till en pedagog för att samtala lite. Hen frågar pedagogen om hen kan få leka med djuren, alltså dinosaurier, som finns i förrådet. Pedagogen svarar ja, så klart du får leka med dem, hen öppnar förrådet och tar ut lådan med dinosaurier och nu kommer det fler barn till lådan och tar för sig. Leken med djuren blir till någon slags rollek där alla som har ett djur intar någon form av roll. Barnen tar djuren och leker tillsammans i den runda sandlådan som finns mitt på gården där det finns ett stort bord skapat av en nedgrävd kabeltrumma.

Analys

Efter observationen reflekterade vi tillsammans över vad vi har sett och ställde oss frågan “*Vad händer här?*” vad sägs, vad görs och vad relaterar barnen till (Rönnerman, 2023). Vi upplevde att barnen var aktiva och rörde sig väldigt mycket, att de lekte med det material som tagits fram, sandleksaker och bollar. Vi tolkar det som att det finns ett intresse för att leka med djur då ett av barnen specifikt bad om att få leka med dem, vilket i sin tur ledde till att fler barn blev engagerade i leken. Vi upplever att pedagogen lyssnar och tar tillvara på barnets intresse när djuren plockas fram ur förrådet, men inte deltar aktivt i barnets lek.

Eftersom barnet tydligt bad om en specifik leksak kan det tolkas som att barnet redan har en bestämd tanke om hur leken ska gå till och en tolkning skulle kunna vara att pedagogen tror att den kommer störa eller alternativt styra leken för mycket om den väljer att aktivt delta i leken och att barnet då tappat intresse för leken och väljer att göra något annat. Utifrån den materiella-ekonomiska arkitekturen skulle man kunna förstå pedagogens agerande som ett sätt att undvika att begränsa barnets lek genom sin handling. Därför väljer pedagogen att plocka fram djuren men att sedan ta ett steg tillbaka. Vi observerar att barnen relaterar till en specifik plats på gården när de leker med djuren vilket kan tolkas som att den har en speciell betydelse för deras lek. I Szczepanskis (2013) studie framgår det att platsen har stor betydelse för barns lärande utomhus. Utifrån detta övervägde vi nu att vår aktivitet på något sätt skulle handla om djur men innan vi bestämde oss för det blev vi nyfikna över vad barnen själv har för åsikter om vad de tycker om att göra på gården och vad som intresserar dem, samt om det stämmer överens med vad vi sett i vår observation.

Samtal med barnen

Under en samling fick barnen svara på tre frågor relaterat till utomhuspedagogik:

1. Vad tycker ni om att göra när ni är ute på gården?
2. Vilka leksaker tycker ni om att leka med?
3. Vilka leksaker önskar ni fanns ute på gården?

Utifrån vår observation tolkar vi det som att barnen är intresserade av djur och dinosaurier vilket leder till att vi funderar på att skapa en aktivitet kring detta. Men efter samtalet med barnen inser vi att de har ett annat intresse och en annan önskan, inte alls det vi har tolkat när vi observerade deras lek utomhus. När barnen svarade på frågan om vad de tyckte om att göra ute på gården svarade de att de tycker om att leka lekar som till exempel kurragömman, pjätt, klättra, springa och hoppa. När de fick frågan om vilka leksaker de tyckte om att leka med ute på gården fick vi inget direkt svar utan de fortsatte prata om olika lekar där de inte var i behov av några leksaker, men när de fick frågan om vilka leksaker de önskade fanns på gården svarade de snabbt "*sparkcyklar, ja sparkcyklar och cyklar, vanliga cyklar*". Vi förklarar att vi förstår att de skulle vilja ha sparkcyklar och cyklar men att det är dyra saker som kostar mycket pengar och det är inte vi som har ansvar för vad som får köpas in till förskolan.

Analys

Utifrån vårt samtal med barnen tolkar vi det som att barnen värderar rörelseaktiviteter och olika lekar högre än leksaker i förskolan. Detta är intressant då resultatet av enkäten delvis visar att man upplever att det saknas resurser och material för att bedriva pedagogisk undervisning utomhus, medan barnen snarare lägger vikt vid själva leken eller aktiviteter. Barnen uttrycker även en önskan om att ha cyklar på gården. Utifrån hur vår gård ser ut och hur den är planerad, bland annat att den är grusad och det finns ingen asfalt att cykla på, så ser vi det som ett hinder för att kunna inkludera cyklar. Vi ser det också som en utmaning att tillgodose barnens önskemål rent ekonomiskt då vi är en liten fristående förskola med begränsade resurser. Utifrån den sociala-politiska arkitekturen skulle man kunna förstå det som att förskolans miljö och förskolans ekonomi blir en begränsning för barnens lek utomhus. Det är faktorer som varken barnen eller pedagogerna själva kan styra över. Vidare i vår planering av utvecklingsinsats kommer vi särskilt att beakta vad barnen intresserar sig för, i detta fall olika typer av rörelseaktiviteter.

Kollegialt lärande

Eftersom syftet med vår insats delvis är att engagera pedagoger i barns aktiviteter utomhus behöver vi bjuda in dem i diskussionen om utomhuspedagogik. Vi upplever att svaren från enkäten inte räcker som underlag i vår undersökning utan vi behöver komplettera med ett större underlag som utgår från deras egna erfarenheter, tankar och idéer. Som vi har nämnt tidigare vill vi involvera alla våra kollegor i arbetet, vi är intresserade och ser fram emot att höra deras tankar kring utomhuspedagogik. Tanken med vår utvecklingsinsats är att alla ska vara delaktiga och ha inflytande, därför vill vi diskutera det i ett kollegialt forum tillsammans. Vi anser att det kollegiala lärandet har en central betydelse för att främja samarbete och samspel mellan kollegor, vilket i sin tur kan vara avgörande för utvecklingen av vårt utvecklingsområde. Cederberg-Scheike (2020, s. 10) menar att kollegialt lärande bygger på att alla i verksamheten är med, där man arbetar, prövar, nyttjar varandras resurser, reflekterar och utvärderar tillsammans. Hon anser att det är viktigt att ha en kunskapssyn där man förstår att vi alla behövs och är viktiga för att kunna förändra verksamheten. När tiden närmade sig för att planera ett gemensamt samtal med våra kollegor insåg vi att det inte skulle gå att genomföra främst på grund av sjukdom bland kollegor. Här och nu fick vi tänka om och valde efter de förutsättningar vi hade att formulera tre frågor kring utomhuspedagogik där de kollegor som var på plats fick möjlighet att besvara med sina egna ord. Vi försäkrade dem om

att alla svar skulle vara anonyma, och att det skulle finnas en liten låda i konferensrummet, där de enkelt kunde lämna in sina svar.

1. Beskriv vad utomhuspedagogik betyder för dig?

“Utomhuspedagogik är lärande i naturen där barn får utforska, leka och upptäcka genom sina sinnen. Det främjar hälsa, rörelse och kreativitet samtidigt som det stärker deras kunskaper och samarbetsförmåga”

“Det är lärande ute i naturen där barnen kan få utforska och upptäcka med alla sina sinnen. Barnens hälsa blir bättre även rörelsen och kreativiteten”

“Utomhuspedagogik för mig är att vara ute i naturen och uppleva alla sina sinnen. Det handlar också om att få leka med andra barn från olika avdelningar”

2. Vad anser du är pedagogernas roll när vi är ute på gården?

“Pedagogernas roll utomhus är att finnas nära barnen utan att ta över deras lek. Det är barnen som ska få leka fritt. Pedagogerna behöver inte styra allt, utan istället lyssna på vad de vill”

“Pedagogerna ska vara uppdelade och närvarande för att kunna inspirera, utmana och skapa en trygg lärorik miljö för barnen där de kan känna att de kan utforska och utvecklas genom sin nyfikenhet och lek”

“Tillgängliga och deltagande pedagoger som utgår från barnens intressen, möjligheter och tidigare erfarenheter”

3. Har du några tips/idéer på vilka aktiviteter vi kan skapa på gården?

“grupplekar”

“hinderbanor”

“dans/rörelse- använda kroppen och alla sinnen”

Analys

När vi läste igenom svaren, noterade vi att många av kollegorna hade svarat ganska lika på fråga 1, det kan tolkas som att de samtalat med varandra vilket vi ser som positivt för det kollegiala lärandet. Det kan även tolkas som att pedagogerna anser att utomhuspedagogik är

bra för barns hälsa och välmående och att de utvecklas genom att få utforska med hjälp av alla sina sinnen vilket både Persson (2020) och Brodin (2011) lyfter fram som viktiga aspekter med utomhuspedagogiken. På fråga 2 kan det tolkas som att kollegorna var överens om att pedagogens roll på gården är att vara närvarande för att kunna se vad barnen är intresserade av för att sen utifrån det skapa lärorika miljöer. Catucci, Berg och Ärlemalm-Hagsèr (2024) och Ohlsson (2021) beskriver båda att det är avgörande med närvarande pedagoger för att kunna skapa pedagogiska lärmiljöer utifrån barns intresse. Det kan även tolkas som att pedagogerna anser att barns delaktighet och inflytande är en värdefull möjlighet i utomhusmiljö men att det är viktigt att vår närvaro inte inkräktar på deras fria lek. På frågan om de hade några tips/idéer på aktiviteter vi kunde skapa på gården tolkade vi det som att de ville ha någon form av rörelselek, vilket även barnen tidigare har uttryckt. Genom att utgå från barnens egna åsikter om vad de tycker om att göra på gården och våra kollegors tips på aktiviteter tolkar vi det som att både barn och vuxna får känna sig delaktiga och får inflytande över aktiviteten vilket tydligt framgår i Läroplanen för förskolan (2018) att vi ska göra när vi ska utforma miljön på förskolan och planera aktiviteter.

Utvecklingsinsats - Hinderbana

I det här kapitlet kommer vi att beskriva själva genomförandet av vår planerade aktivitet, som är baserad på både barnens intresse och pedagogernas idéer som vi samlat in under vår förstudie och inventering samt från vår planering av utvecklingsinsats. Aktiviteten delas in i två steg, inomhus och utomhus och avslutas med en analys där vi använder teorin om praktikarkitektur och tidigare forskning för att analysera resultatet.

Utifrån vad som framkom efter samtalet med barnen och från kollegornas frågeställningar bestämmer vi oss nu för att den planerade aktiviteten ska innehålla någon form av rörelse, vi ska bygga en hinderbana tillsammans. På ett veckomöte där kollegor från varje avdelning närvarade talade vi om vilken aktivitet vi hade valt och hur vi kom fram till den. Vi uttryckte vår uppskattning för ett bra samarbete, där alla hade bidragit på sitt eget sätt, både via enkäter, intervjuer och frågeställningar. När vi började planera för vår rörelseaktivitet var ett av målen med aktiviteten att möjliggöra för att alla barn ska kunna delta i aktiviteten utifrån sin egen förmåga, vilket också betonas i Läroplanen för förskolan (2018, s. 6). Där står det att utbildningen “ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla

barn i förskolan”. Vi planerade att genomföra aktiviteten i två steg, först genom att samtala med barnen inomhus om vad en hinderbana är och sen gå ut och bygga hinderbanan på förskolegården. Eftersom det är första gången som vi gör denna aktivitet och inte vet vilka referensramar barnen har till begreppet hinderbana bestämmer vi i förväg vilka material som ska användas i aktiviteten. Tanken är att inspirera barnen att längre fram komma med egna idéer om vilka material man kan använda när man bygger ihop en hinderbana. För att fånga alla barns intresse väljer vi därför att inkludera känselplattor i samlingen inomhus, som ett sätt att engagera barnen i aktiviteten samt för att erbjuda barnen ett material som de kan relatera till hinderbana. Känselplattor är ett sensoriskt material som är gjort av plast med olika texturer på, som kan vara hårda, mjuka, släta eller grova. Dessa används i huvudsak till att gå på men barn brukar även undersöka dem med sina händer eller sitta på dem. Vi kommer att använda oss av en kvalitativ forskningsmetod genom att en av oss videofilmar aktiviteten och den andra är närvarande med barnen. Detta för att lätt kunna gå tillbaka och titta på vad som hände när vi analyserar aktiviteten. Vi resonerade som att det skulle vara lättare för barnen om en av oss ledde hela aktiviteten medan den andra kunde fokusera på dokumentationen.

Genomförande

Dagen när vi skulle genomföra aktiviteten började vi med att se över vilka barn som var närvarande på förskolan. Totalt deltog åtta barn i aktiviteten i ålder 3-6 år. Anledningen till det låga antalet var att många barn var borta på grund av sjukdomar och att det var sportlovsvecka, som ofta innebär att det är färre barn på förskolan.

Inomhus

Vi började med att sätta oss ner på en samling på avdelningen där vi introducerade begreppet hinderbana. Flera av barnen observerar att det finns en låda som inte brukar vara där. Ett av barnen frågar varför den är där och får till svar att det får ni veta om en stund. Barnen får nu frågan, är det någon som vet varför vi sitter här? Ett barn sträcker upp händerna i luften och svarar glatt, ”*ja vi ska ha samling*”. Nu berättar vi att vi går i skolan och har fått ett uppdrag att göra en aktivitet tillsammans med barnen på förskolan och talar samtidigt om att vi har förstått att de tycker om att springa, klättra, hoppa och röra på sig mycket utomhus. Barnen får nu frågan om det är någon som vet vad en hinderbana är? Några av barnen upprepar frågande “*va, en hinderbana*” medan ett av barnen svarar “*ja, jag vet*” samtidigt som hen

klappar sig på bröstet. Vet du vad en hinderbana är, kan du berätta det för oss? *"Ja, en sådan man hoppar på"*. Jag tror du är på rätt spår, har du byggt en hinderbana någon gång? *"Nej aldrig, men jag kan hoppa på Jump, de har hinderbanor"*. Vet du, de har studs mattor på Jump, vi har ingen studs matta men man kan ha en studs matta på en hinderbana, du har alldeles rätt. Barnet svarar då *"Ja, när jag går dit hoppar jag lite, sen går jag hem igen"*, ett annat barn svarar då *"jag sa till min pappa att vi ska köpa rullskridskor idag"*. Ok, vet du vad en hinderbana är? *"Ja, man hoppar på studs matta"*. Barnen får förklarat för sig att en hinderbana är ihopbyggd av olika material, antingen inomhus eller utomhus. Dessa material kan man sedan få klättra över, krypa under, hoppa i, eller springa runt. Barnen får nu frågan: har ni byggt en hinderbana någon gång? *"Nä"* svarar alla samtidigt. Då ska vi göra det idag, vi ska bygga ihop en hinderbana utomhus där vi ska kunna klättra, hoppa, gå, balansera och krypa. Barnen får nu frågan vad man kan tänkas använda sig av för material när man bygger ihop en hinderbana och de svarar *"en studs matta"*. De får nu en avslutande fråga: Vill ni veta vad som händer om jag hoppar på en studs matta innan jag har varit på toaletten? Alla barnen skrattar och skriker *"du kissar på dig"*. Lådan med känselplattorna tas nu fram och alla får i tur och ordning prova att gå på dem. Barnen är rörande överens om att just en platta, den gröna med många små mjuka piggar är skönast att gå på. Ett barn som inte alls varit med på samlingen och diskuterat kring vad en hinderbana är visar nu intresse för att vilja vara med, hen som sitter sist i ringen smyger sakta förbi de andra barnen för att plötsligt vara först, detta accepteras och hen är nu delaktig i aktiviteten.

Utomhus

Nu berättar vi för barnen att vi ska gå ut på gården och bygga en hinderbana. Barnen tar på sig sina kläder och ställer sig i led för att komma ut. När vi kommer ut på gården möts vi av snön som täcker marken, och det är ganska kyligt i luften. Vi tar fram materialet som vi redan har förberett och barnen sätter sig på en bänk när vi presenterar och bygger ihop redskapen. Vår hinderbana består av 3 stolar, 1 litet bord, 6 rockringar i olika färger, 1 gult hopprep, 5 känselplattor i olika färger och former och 8 röda koner. När hinderbanan är klar utropar ett barn *"nu har vi byggt en vinterbana"*. Ett av barnen får i uppgift att hjälpa till och visa hur man genomför banan. Först ska man krypa under bordet, sedan sicksacka mellan koner, hoppa över hopprepet som sitter fast mellan två stolar, hoppa i rockringarna, gå uppe på tre stolar, balansera på känselplattor, och till sist sicksacka mellan koner. Alla barn deltar aktivt under utomhusaktiviteten. Barnen får möjlighet att prova hinderbanan efter sin egen förmåga,

vilket gör att barnen utför dem på sina egna sätt, istället för att gå runt konerna går de över dem och istället för att krypa under bordet väljer de att gå runt bordet. Efter fyrtio minuter är det dags att avsluta aktiviteten för att äta lunch. Alla hjälps åt att plocka undan och lägga in redskapen i förrådet. Precis innan vi går in frågar ett av barnen om vi kan bygga ihop hinderbanan senare idag. Barnet får till svar att såklart kan vi det efter mellanmålet, då kan ni ju vara med och bestämma hur den ska byggas ihop. Barnet är nöjd med svaret och hen går in på förskolan. Men av olika anledningar går vi inte ut efter mellanmålet och när barnet ska gå hem kommer hen plötsligt på detta och utbrister argt *“ni lovade att vi skulle gå ut och bygga en sån, en sån där hinderbana och vi skulle få vara med och bestämma”*. Barnet får nu till svar att vi kommer göra det tillsammans i morgon och att de ska få vara med och bestämma.

Analys

Utifrån den planerade aktiviteten som vi genomförde tillsammans med barnen, blev skillnaden mellan inomhus och utomhusundervisning tydlig för oss. Undervisning inomhus kräver att barnen anstränger sig mer, de behöver lyssna på de som talar, och koncentrerar sig för att kunna hänga med i samtalet. Undervisning inomhus kräver noggrann planering för att fånga upp allas uppmärksamhet, vilket var en utmaning, samtidigt som man ska undervisa ett lärandeobjekt i detta fallet hinderbana. Anledningen till detta kan vara för att vi under samlingen pratar om ett abstrakt begrepp medan aktiviteten utomhus bygger på något mer konkret, ett synligt görande. Under samtalet tolkar vi det dock som att barnen hade roligt och kände sig delaktiga när vi berättade om roliga upplevelser för varandra. Ohlsson (2021) menar att det är viktigt hur vi vuxna utformar våra aktiviteter så att vi fångar deras intresse och på så vis har roligt tillsammans. Utifrån den kulturella-diskursiva arkitekturen skulle man också kunna förstå det som att vi med språket och en kulturell inkänning kan skoja med barnen på ett sätt som roar dem och får dem att känna sig inkluderade.

När vi ställer frågan till barnen om de vet vad en hinderbana är, tolkar vi det som att de flesta inte vet det men att två av barnen har sina teorier om vad en hinderbana är. Vi tolkar det som att det ena barnet relaterar hinderbana till studs mattor som hen sett på Jump (trampolinpark) och det andra barnet relaterar hinderbana till en skridskobana då den berättar att pappa ska köpa rullskridskor. Utifrån ett praktikteoretiskt perspektiv skulle man kunna tolka det som ett sätt för barnen att delta i diskussionen som de förstår handlar om rörelseaktiviteter. Den kulturella-diskursiva arkitekturen är inkluderade genom att barnen ges möjlighet att gissa fritt

och därmed påverka samtalet. I transkriberingen av filmen från samtalet uppmärksammar vi att ett barn inte visar intresse för att vara med i diskussionen. Det framgår tydligt för oss att inomhusaktiviteter inte engagerar alla barn, vilket Brodin (2011) menar kan ske när det är ett formellt lärande, vilket denna del av aktiviteten var. I ett praktikteoretiskt perspektiv visar det att materiella arrangemang kan vara lättare att förstå och delta i än de abstrakt språkliga-kulturella (Rönnerman, 2023). Szczepanski (2019) lyfter vikten av att växla mellan sinnliga upplevelser och mer abstrakt lärande, och det tolkar vi som att vi gör när vi tar in känselplattorna i denna del av aktiviteten. Det barn som tidigare inte visade intresse för samtalet om hinderbanan var plötsligt nyfiken. Hen satt sist i ringen, men förstod snabbt vad som kunde hända om hen flyttade fram. Vi tolkar det som att hen utmanade sig själv till att delta på sitt eget sätt och flyttade fram, hen fick ingen respons av barnen eller oss som påpekade att hen gjorde fel. Detta kan tolkas som att barnen har förståelse för andras behov och tar hänsyn till det. Utifrån den sociala-politiska arkitekturen kan det tolkas som att barnet känner tillit till både oss som pedagoger och sina kompisar att våga närma sig aktiviteten utan att riskera att bli tillrättavisad. Relationen som barnet har till kompisarna och oss som pedagoger möjliggör alltså för barnet att delta i aktiviteten utifrån sina egna villkor och förutsättningar. Det betonas även i Läroplanen för förskolan (2018, s. 12) att "förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla förmåga att ta hänsyn till att leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra".

När hinderbanan var färdig var det ett av barnen som ropade "nu har vi byggt en vinterbana", detta kan tolkas som att hon relaterar hinderbana till vilket väder det var den dagen.

Barnen utför hinderbanan först så som vi visade för att sedan utforska den på sitt eget sätt, dvs går över koner, går runt om bordet. Vi tolkar det som att den planerade utomhusaktiviteten krävde mer rörelse och mindre samtal, vilket vi upplever var lättare för barnen att delta i. I Brodins (2011) studie framgår det att utomhuspedagogiken har en positiv inverkan på alla barn vilket vi instämmer i då vi upplever att alla barn deltog aktivt i aktiviteten utomhus. Vi upplever att vår närvaro utomhus är viktig för barnens språkutveckling och att den är avgörande för att lärandet ska bli meningsfullt för barnen. Vi uppmärksammade att vi hela tiden var tydliga med att benämna olika prepositioner när vi visade och presenterade hinderbanan. Rubinstein Reich (2020) menar att vi lägger ett större fokus på ämneskunskaper i samband med barns lek och lärande utomhus idag jämfört med förr. Detta upplever vi stämmer efter vad vi fått syn på i analysen.

När vi avslutade aktiviteten behövde vi plocka undan materialet och anledningen till detta är att förskolan är belägen i ett bostadsområde med lägenheter tätt inpå och vi delar gården med andra som bor där och vi är rädda om förskolans grejer. Detta upplever vi som ett stort hinder för vissa aktiviteter, i detta fallet vår hinderbana. Förskolans läge är inte något varken vi som pedagoger eller barn kan påverka och det kan utifrån den sociala-politiska arkitekturen tolkas som att detta är en begränsning för att fortsätta aktiviteten vid ett senare tillfälle då materialet måste plockas bort. Vi tolkar det som att alla barn hade roligt och gärna ville vara med och bestämma hur den skulle byggas ihop när vi sen skulle gå ut igen. Men tyvärr blev det inte så den här gången eftersom många pedagoger var frånvarande och utifrån en säkerhetsaspekt valde vi att stanna kvar inomhus resten av eftermiddagen. Ett av barnen uttryckte en besvikelse över att vi inte hade kunnat gå ut och bygga hinderbana igen. Vi gör en riskbedömning där vi bedömer att det är säkrare att vara inne än ute på eftermiddagen på grund av personalfrånvaro. Utifrån den sociala-politiska arkitekturen kan det tolkas som att användandet av vår makt begränsar barnens fortsatta lärande. Däremot när vi vidare förklarar för barnet att vi kan bygga en hinderbana dagen därpå och de ska få vara med att bestämma kan det tolkas som att vi använder språket, den kulturella-diskursiva arkitekturen, för att ge barnet möjlighet att förstå att vi hör ditt önskemål och förstår din frustration. Det kan tolkas som att vi bekräftar barnet i dess känsla.

Diskussion och slutsats

I det här sista och avslutande kapitlet kommer vi att presentera en metoddiskussion där vi redogör för vilka styrkor och svagheter vi kan se med vårt val av metoder i relation till vårt syfte med arbetet. Därefter presenteras vilka slutsatser vi kan dra av utvecklingsinsatsen i relation till litteratur och tidigare forskning. Slutligen beskriver vi hur vi planerar att arbeta vidare med utvecklingsområdet.

Metoddiskussion

I vårt utvecklingsarbete har vi använt oss av ett flertal olika metoder för att samla in empiri. Vi var tvungna att anpassa vårt val av metoder utifrån den begränsade tid som vi hade på oss att samla in empirisk data. Vi valde därför att använda oss av en enkät och en intervju i vår förstudie och inventering istället för flera. De största styrkorna och svagheter med de två olika metoderna upplevde vi var att enkäten var en effektiv metod som gav ett snabbt resultat

där alla kunde få vara anonyma, medan intervjun tog längre tid att transkribera men gav ett mer kvalitativt resultat. I enkäten ställdes det slutna frågor vilket gav slutna svar och det fanns inte heller möjlighet att förklara om man hade svårt att förstå en fråga. Om vi hade gjort en ny enkät hade vi försökt ställa mer öppna frågor där pedagogerna hade fått möjlighet att uttrycka sig med egna ord, vilket förmodligen hade kunnat ge ett helt annat resultat. Under intervjun fanns det däremot möjlighet att samtala på djupet med öppna frågor och även möjlighet till uppföljningsfrågor om något var oklart. Vi är medvetna om att resultatet av den insamlade empirin kan ha påverkats av att vi har personliga relationer med deltagarna. Vi upplever att dessa två metoder har hjälpt oss på olika sätt att få fram empiri men att resultatet inte var tillräckligt för att komma fram till en utvecklingsinsats.

I vår vidare planering av utvecklingsinsatsen valde vi därför att använda oss av observation som metod för att samla in ytterligare empiri samt för att dokumentera vår aktivitet. Fördelen med att dokumentera sin observation med videofilm är att man kan gå tillbaka och titta på resultatet om och om igen, vilket gör att man kan upptäcka nya saker som man kanske inte hade tänkt på annars. Vi genomförde även en ostrukturerad observation där vi skrev ner nyckelord under observationen som vi sedan sammanställde direkt efter. En svaghet med detta är att förutsättningen är att man måste sammanställa resultatet direkt och det har man inte alltid möjlighet till. Detta kan leda till att man glömmet vad nyckelorden faktiskt stod för och det blir svårt att säkerställa ett korrekt resultat.

Eftersom syftet med vår utvecklingsinsats till viss del är att våra kollegor ska vara delaktiga och ha inflytande över utomhusaktiviteter, kände vi att underlaget från enkäterna inte räckte till. Tanken var att vi tillsammans skulle diskutera i ett kollegialt forum där alla skulle få möjlighet att utifrån sina egna erfarenheter komma med idéer och önskemål som skulle kunna leda till en möjlig utvecklingsinsats. Metoden byggde på att pedagogerna skulle vara på plats och diskutera tillsammans vilket vi fick anpassa då en del av pedagogerna var frånvarande. Detta skulle man kunna se som en svaghet, men eftersom vi anpassade genomförandet kunde vi ändå samla in ytterligare empiri som stöd för planeringen av utvecklingsinsatsen.

Slutsatser

Vi har använt oss av praktikarkitektur som teori när vi analyserat den insamlade empirin och den genomförda insatsen. Utifrån den kulturella-diskursiva arkitekturen har vi sett hur språket

kan ge barnen en känsla av samhörighet, att få vara delaktig och påverka samtal och att deras tankar är värdefulla. Men det har också visat att samtalen kan bli för abstrakta för barnen vilket kan leda till att de tappat intresse. I planeringen av insatsen synliggjordes det att pedagogers agerande har betydelse för huruvida vi möjliggör eller begränsar barns lek. Det har framkommit att det finns en rad faktorer såsom förskolans läge, ekonomi och säkerhet som pedagogerna eller barnet inte kan påverka, vilket kan begränsa hur man utformar och planerar för utomhusaktiviteter på förskolan. Den tidigare forskningen belyser vikten av pedagogers närvaro i barnens lek utomhus för att kunna skapa lärorika lärmiljöer och pedagogiska aktiviteter, vilket även pedagogerna på förskolan uttrycker. Den tidigare forskningen påvisar även att utomhuspedagogik har en positiv inverkan för att inkludera alla barns deltagande utifrån deras egna villkor, vilket synliggjordes i vår utvecklingsinsats.

Den insamlade empirin visar att det saknas kunskap om utomhuspedagogik hos pedagogerna, vilket även den tidigare forskningen visar som också menar att detta kan leda till att undervisningen saknar konkret syfte och ofta tas för given. Vår undersökning visar tydligt att barns intresse ska vara en central del i planering och utformning av aktiviteter utomhus. Den tidigare forskningen samt i vår planering av utvecklingsinsats visar att pedagogerna måste vara närvarande och aktiva i barns lek för att kunna fånga upp vad barnen intresserar sig för, och sedan bygga vidare på det. Det framkommer av vårt resultat att vuxna och barn tillsammans med sina önskemål och idéer kan utforma en aktivitet som är både lärorik och lustfylld. Avslutningsvis har vårt utvecklingsarbete gjort att vi bättre kan se och förstå hur praktiken och utomhuspedagogiken kan göra skillnad för barns inflytande och påverkan.

En reflektion som har uppstått hos oss är huruvida formuleringen gällande utomhuspedagogik har format de resultat som vi kunde se av den insamlade empirin. Vad hade hänt om vi hade använt oss av begreppet utevistelse istället för utomhuspedagogik? Om vi istället hade frågat vad de gör som pedagoger utomhus eller hur utevistelsen brukar göras, hade vi kanske fått andra mer konkreta och personliga svar, vilket i sin tur hade kunnat påverka resultatet för utvecklingsinsatsen.

Vidare utvecklingsinsatser

Efter vad som framkommit av vårt utvecklingsarbete kommer vår nästa utvecklingsinsats handla om kompetensutveckling för oss pedagoger. Inom en snar framtid planerar vi att delta

i en utbildning som belyser utomhuspedagogik. Efter utbildningen kommer vi att säkerställa att alla våra kollegor får samma möjlighet till utveckling inom utomhuspedagogiken. När vi har kommit en bit på väg blir nästa utvecklingsinsats att skapa olika stationer utomhus där vi pedagoger är närvarande med barnen. Tanken är inte att vi ska styra aktiviteterna, utan snarare stödja barnen i deras språk och lek. När gården ska byggas om sker en utvecklingsinsats, där vi kommer att involvera vårdnadshavarna, barnen, pedagoger, rektor och huvudman. Vi anser att alla bidrag är viktiga för utvecklingen av gården. Anledningen till att vi vill involvera vårdnadshavarna är att många bor i närheten och använder gården på helger när vi inte är där. Det sker ofta skadegörelse på vår förskolegård där vi ofta får höra att barnen som har gått här tidigare och som bor i närheten har varit på gården under helgen. Vi tror att om vi får möjlighet att involvera vårdnadshavarna kan det leda till en positiv förändring, även när deras barn slutar här. Vi tror att detta skapar en större känsla av ansvar och engagemang, där både barnen och vårdnadshavarna tar hand om gården när vi inte är där, kanske tar de hand om gården på ett annat sätt.

Litteraturlista

Brodin, Jane (2011). Kan utomhuspedagogik stödja lärande och inkludering? Personer med intellektuella funktionsnedsättningar. *Socialmedicinsk Tidskrift*. 88:5, ss. 445-458

Catucci, Ester, Berg, Benita & Ärlemalm-Hagser, Eva (2024). 'There are plenty of opportunities for play and learning' - Swedish preschool teachers' perspectives on using the outdoor environment as a pedagogical resource. *Cogent Education*. 11:1,

Cederberg-Scheike, Annika (2020). *Praktisk handbok i kollegialt lärande: Leda utvecklingsarbete i skola och förskola*. Lund: Studentlitteratur

Evaldsson, Ann-Carita (2023). Videoetnografi och interaktionsanalys: att studera barns samspel i förskola. I: Åkerblom, Annika, Hellman, Annette & Pramling, Niklas (red.) (2023). *Metodologi: För studier i, om och med förskolan*. 2. Uppl. Malmö: Gleerups

Folkhälsomyndigheten (2024) *Lagom sol och mer grönska – Utemiljöer i förskola och grundskola som främjar barns hälsa* [broschyr].

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/9c78df87c866403a9f227c007ef67c88/lagom-sol-och-mer-gronska-utemiljoer-i-forskola-och-grundskola-som-framjar-barns-halsa.pdf>

Karlström, Lina (2023). *Undervisa utomhus. Lek och lärande i stationer*. 1. Uppl. Natur & kultur. Stockholm

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på internet [hämtad 2025.01.30]. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

Ohlsson, Anders (2021). *Utomhuspedagogik: utveckling och lärande i naturen*. 2. Uppl. Stockholm: Gothia Kompetens

Patel, Runa & Davidsson, Bo (2019). *Forskningsmetodikens grunder: Att planera, genomföra*

och rapportera en undersökning. 5. Uppl. Lund: Studentlitteratur

Persson, Sven (2020). Förskolans samhällsprojekt - att forma ett barn. I: Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-Hagsér, Eva (red.) (2020). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. Andra upplagan Stockholm: Liber

Rubinstein Reich, Lena (2020). Samlingar i förskolan. I: Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-Hagsér, Eva (red.) (2020). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. Andra upplagan Stockholm: Liber

Rönnerman, Karin (2023). Aktionsforskning som examensarbete. I: Åkerblom, Annika, Hellman, Anette & Pramling, Niklas (red.) (2023). *Metodologi: för studier i, om och med förskolan*. 2. Uppl. Malmö: Gleerups

Szczepanski, Anders (2013). Platsens betydelse för lärande och undervisning: ett utomhuspedagogiskt perspektiv. *NorDiNa*. 9:1, ss. 3-17

Szczepanski, Anders (2019). Utomhuspedagogik - ett utbildnings- och forskningsområde under framväxt. I: Fastèn, Olof (red) (2019). *Utomhuspedagogik. Lärmiljö, närmiljö och det utvidgade klassrummet*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. Tillgänglig på internet: [Hämtad 2025.04.01]
<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html>

Bilaga 1 - Samtyckesblankett

Hej alla vårdnadshavare!

Som en del av er redan kanske vet så studerar vi, Clarita och Senada, till förskollärare på Malmö universitet och håller just nu på att skriva vårt examensarbete. Vi har fått i uppdrag att välja ett specifikt område inom förskolan som vi vill undersöka och utveckla vidare. Vi har valt att fokusera på utomhusaktiviteter i samarbete med våra kollegor och era barn. För att kunna genomföra vårt arbete behöver vi ert godkännande för att kunna ställa frågor till era barn om deras erfarenheter av utomhusaktiviteter här på förskolan. Vi behöver också ert godkännande för att observera barns lek och aktiviteter på förskolans gård. Observationen om vad barn gör och verkar intresserade av under sin utevistelse kommer sedan att ligga till grund för en aktivitet på förskolans gård. Syftet med aktiviteten är att utveckla förskolans utomhusaktiviteter och bidra till barns och vuxnas större delaktighet i utomhusaktiviteter. Under denna aktivitet kommer vi att filma med förskolans iPad som sedan förvaras i ett kassaskåp, denna inspelning kommer endast att användas av oss i utbildningssyfte. Vi kommer under filmandet att fokusera på det som händer i samspel mellan barn, vuxna och miljön, alltså inte enskilda personer eller handlingar som kan härledas till enskilda personer. Inspelningen kommer inte att delas med någon annan, och kommer att raderas när vårt arbete är avslutat.

I vårt skriftliga arbete kommer vi att respektera barnens och de vuxnas integritet genom att inte nämna några namn eller avslöja några andra personuppgifter.

Med detta ger jag/vi _____ mitt/vårt godkännande till att mitt/vårt barn _____ får lov att filmas och deltaga i utvecklingsarbetet.

Datum: _____

Underskrift: _____